

Zonder visie geen toekomst

Geschiedenis een discussie zonder eind? Vast en zeker. Deze uitspraak van Pieter Geijl is net zo iconografisch geworden als het jaar 1968. Dat is niet minder dan een ijk- en kantelpunt in de wereldgeschiedenis. Zoals ook de verlichting en de industriële revolutie dat zijn. 1968 symboliseert de opstand tegen het gezag. Een greep uit een onuitputtelijk reservoir: Parijs, Praagse Lente, Sharpeville, My Lai, Cuba, Vietnam, het Tweede Vaticaans Concilie, en Amsterdam als ‘magies centrum’.

Personen representeren ontwikkelingen die de wereld veranderen: Martin Luther King, Mao Zedong, Elvis Presley, Brigitte Bardot. En niet te vergeten de spijkerbroeken, anticonceptiemiddelen, films, romans, kunst en muziek. Ja, *The Beatles Changed the World*, zoals de titel van een recente documentaire luidt, maar ook elk dorp. Net als tijdens de verlichting gaat het in de jaren zestig om de legitimiteit van de macht en het gezag van regeerders, burgerij, kerk, kapitaal en vader en moeder. Oude vormen worden als nooit tevoren bevraagd en sterven korte tijd later. De televisie en muziek zetten de wereld op zijn kop. De pil en de auto geven vrouwen en mannen macht over hun buik en de ruimte.

Geert Buelens, hoogleraar moderne Nederlandse letterkunde aan de Universiteit Utrecht, heeft recent een dikke pil van 1024 bladzijden geschreven over de jaren zestig. Nu gaat het me niet om de

‘Wanneer je een gemiddelde burger vraagt welke kant het met zijn leven op moet, dan weet hij dat niet’

verpletterende vloedgolf van afzonderlijke details en feiten in dit kolossale boek. Ze vormen de achtergrond van zijn beschouwingen over culturele omwentelingen die in een mondiale samenhang worden gepresenteerd. ‘Bevrijding’ is hierbij het kernbegrip.

We hebben een klein rondje duiding nodig. Op korte termijn is er van deze immense en grootse poging tot vrijheid immers niet veel terechtgekomen. De Sovjets vallen Tsjecho-Slowakije binnen, in Amerika wordt de rechtse Republiek Richard Nixon tot president gekozen. Maar de erfenis van de wereldwijde culturele revolutie dringt op het rad van de tijd wél alle huizen,

levens en instituties binnen. ‘Ik ga mijn eigen leven autonoom – zonder bevoogding – richting en vorm geven,’ wordt het motto.

De door de Franse sociologe Évelyne Sullerot zo genoemde bulldozer generatie van ’68 bewerkstelligt een internationale culturele en politieke rebellie en de daarmee verbonden revolutionaire idealen van ‘totale bevrijding’ en de emancipatie van zwarten, indianen, vrouwen, homoseksuelen, kortom van alles en iedereen. De wereld wordt onttoverd. De hemel wordt ingeruild voor de aarde. Althans in het Westen.

De privatisering van de moraal – de belangrijkste erfenis van 1968 – levert echter niet alleen maar gelukkige partners en kinderen op. In plaats van de maakbaarheid van de samenleving, hét grote verlichtingsideaal, zien we nu stuurloosheid. Wanneer je een gemiddelde burger vraagt welke kant het met zijn leven op moet, dan weet hij dat niet. Hebben wij een visie op de toekomst? Daarbij komt het aan op de *inhoud* van de visie. Mooier dan de Spreukendichter kan ik het niet zeggen: ‘Als er geen profetie is, wordt het volk ontbloot’ (Spreuken 29:18). Hoe langer ik over de trits verleden, heden, toekomst nadenk, hoe mooier ik deze vind worden. ■

Ton van der Schans is voorzitter van de VGN. Hij werkt als docent geschiedenis op de Driestar Hogeschool (pabo) in Gouda.